

Л. О. Корчевна

д.ю.н., проф.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Демократія визначається як стан функціонування держави та суспільства, при якому кожна особа може долучитись до процесу прийняття рішень на загальнодержавному чи місцевому рівні або ж виразити своє ставлення до цих процесів. Особливим напрямком демократичного розвитку більшості сучасних держав є електронна демократія, яка полягає у залученні громадян до участі в державних процесах шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій у взаємовідносинах публічної влади та громадян.

Початком становлення в Україні інституту електронної демократії можна вважати 2003 р., коли були прийняті закони «Про електронні документи та електронний документообіг», а також «Про електронний цифровий підпис». Передумовами для формування електронної демократії стали розширення доступу населення до Інтернету та інтенсивний розвиток ІТ-сектору» [1].

Значний стрибок в процесі розвитку е-демократії в Україні відбувається в період 2015–2016 рр. Одним з ключових кроків на цьому шляху стало внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» та впровадження інституту електронного звернення та електронних петицій. Першою серед державних установ України сервіс електронних петицій запровадила Адміністрація Президента України. Ініціатива мала успіх: вже протягом першого року існування системи 2 млн. громадян поставили свої підписи під тією чи іншою петицією. Для розгляду петиції Адміністрацією Президента потрібно 25 тис. підписів протягом 3 місяців. Згодом сторінки для подання електронних петицій відкрили й інші установи. Нині електронні петиції запроваджені на всіх рівнях влади [1].

Проте визначальним етапом розвитку е-демократії в Україні можна вважати прийняття 08.11.2017 Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку електронної демократії в Україні, а також затвердження ним Плану заходів з реалізації вказаної Концепції 22.08.2018. Значення цього документу полягає перш за все в тому, що системно були окреслені проблеми та перспективи розвитку електронної демократії в Україні, шляхи та способи їх розв’язання, ресурсне забезпечення та підвищення рівня готовності застосування інструментів електронної демократії як з боку державних органів влади, так і з боку громадян. Окремо слід відзначити термінологічне наповнення цього нового та складного інституту, що міститься в другому розділі Концепції, з якого слідує не лише сутність самого поняття «електронної демократії», але й визначені основні механізми та засоби її реалізації. До таких, виходячи зі змісту Концепції, належать: електронне голосування, електронна петиція, електронне звернення, електронні консультації, електронний плебісцит, електронний референдум, бюджет участі [2].

План організаційних заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії, що був затверджений КМУ в 2018 р., розрахований до 2020 р.

Слід відзначити, що станом на сьогодні значна кількість засобів електронної демократії, а саме – електронні петиції, електронні консультації та відгуки, громадські бюджети участі активно використовується на різних рівнях взаємодії держави та суспільства. Для прикладу, на офіційному сайті Одеської міської ради в розділі «Громадський бюджет (бюджет участі)» вже на 2021 р. зареєстровано 129 великих і малих проєктів, в підтримку яких активно йде голосування. Не меншу роль в побудові відкритої демократичної держави відіграють інститути електронних систем відкритих даних та зокрема – електронні декларації посадових осіб та держслужбовців.

Проте подальший процес розвитку електронної демократії залежить не лише від дій державної влади та стану нормативної урегульованості

відповідних відносин, але й від активності та участі більшої кількості самих громадян у безпосередньому здійсненні влади, формуванні культури персональної відповідальності за прийняття рішень. Розповсюдження відповідних тенденцій в нашій державі можливе лише шляхом популяризації ідей про те, що «е-демократія дозволяє посилити участь, ініціативність та залучення громадян на національному, регіональному та місцевому рівнях публічного життя; покращити прозорість демократичного процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; покращити чутливість/зворотну реакцію органів влади на звернення громадян; сприяти публічним дебатам та звертати увагу громадян до процесу прийняття рішень» [3].

Список використаної літератури

1. Електронна демократія в Україні: інструменти та методи. *Інтернет-портал «ГУРТ»*, 07.03.2018. URL: <https://gurt.org.ua/articles/44096/> (дата звернення: 25.10.2020).
2. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-p#Text> (дата звернення: 26.10.2020).
3. Когут А., Панцир С. Е-демократія в Україні: рекомендації щодо впровадження політики та забезпечення її результативності. *Європейський інформаційно-дослідницький центр*. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28784.pdf> (дата звернення: 26.10.2020).